

Kommunedelplan Helse, omsorg og mestring Del 1

Helse-, omsorg og mestringsplan 2022-2034, er en kommunedelplanplan som består av to deler:

- Del 1 Strategi
- Del 2 Kunnskapsgrunnlag

Handlingsplan som oppfølging av hver strategisk retning rulleres sammen med økonomiplan og budsjett.

Innholdsfortegnelse

1 Bakgrunn

2 Internasjonale, nasjonale og lokale føringer for kommunedelplan Helse og mestring

3 Mål og strategier for å møte utviklings- og utfordringsbilde

1 Bakgrunn

Kommunedirektørens innledning

Helse-, omsorg- og mestringsplanen iverksettes idet vi forhåpentlig ser slutten på en pandemi som har preget driften i to hele år. Hva har vi lært, og hvilke erfaringer kan vi dra nytte av i planperioden? Vi har klart å omstille oss raskt, iverksette tiltak og løst nye og ukjente oppgaver uten fasit i hånd. Vi har taklet å stå i scenarier som truer liv og helse, funnet nye måter å samarbeide på, og tatt i bruk ny teknologi. Lederne er blitt satt på prøve, - og det har også utholdenheten til den enkelte medarbeider i helsetjenestene.

Vi må ta erfaringene- på godt og vondt- med oss videre frem mot 2034. Fra et pasient- og brukerperspektiv dreies helsetjenestene videre mot et innbyggerperspektiv- vi ser viktigheten av å ta folkehelsen på alvor og vil at Halden-samfunnet skal være et trygt og godt sted å vokse opp, leve og eldes i.

Det er mange hensyn som må tas i planperioden; demografisk utfordring med flere eldre, en utfordrende folkehelseprofil som viser behov for tidlig innsats, helsefremmende og forebyggende tiltak, nødvendig fokus på tjenester til de med psykisk helse og rusutfordringer og gode planer for de som trenger livslange tjenester. God helse er avhengig av gode oppvekstvilkår, som igjen legger grunnlag for gode voksenliv og en trygg og meningsfull alderdom.

Helsetjenestene omfatter hele livsløpet- fra fødsel til død. Mange har klare stemmer når det gjelder å fremme sine behov, andre har ikke samme evne eller mulighet. Helsetjenestene skal planlegges slik at godene blir rettferdig fordelt og prioritert. Vi skal sikre reell medvirkning fra de som mottar tjenester og deres pårørende- og innbyggernes innflytelse.

Helsetjenestene vil derfor arbeide tettere sammen om flere viktige innsatsområder i planperioden. Men helse alene vil ikke kunne løse utfordringene. Ut over tverrfaglig og tverretattlig samarbeid, må flere samfunnsaktører på banen, - deriblant næringsliv og frivillige organisasjoner. Gjennom Helsefellesskapet Østfold skal sykehus og kommunene i regionen samarbeide om gode helsetjenester til befolkningen.

Kommunalavdeling Helse og mestring har en visjon som stadfester målet om samhandling; Sammen om et godt liv- Tjenester basert på faglighet og brukermedvirkning, som ivaretar trygghet, verdighet og mestring.

Roar Vevelstad

Formål og visjon

I Halden skal arbeid, kunnskap og klima være viktigst - for i Halden tar vi vare på hverandre, samtidig som vi bygger fellesskapet for fremtiden (Kommuneplan).

Halden Kommune har på tross av utfordringer, evnet å endre seg i takt med tiden, og gjennomført fremtidsrettede tiltak i møte med store omstillinger i både samfunnsliv og næringsliv. De omstillinger som ligger foran oss, skal Halden-samfunnet møte sammen, til det beste for fellesskapet.

Omstillingsevne er en av de viktigste egenskapene et attraktivt samfunn kan ha, og det har Halden. Halden kommunes visjon er derfor: Halden forberedt for omstilling.

Halden kommune har som hovedmål at helse- og omsorgstjenestene skal bidra til mestring, trygghet, aktivitet og ressursmessig bærekraft over tid. Kommunen skal sikre at det finnes tilgang på riktige tjenester, rett kompetanse og tilstrekkelig med ressurser når behovet for bistand oppstår hos den enkelte. For å sikre dette må ressursene forvaltes godt og gjennomtenkt slik at det kommer alle innbyggere i Halden kommune til gode.

Helse, omsorg og mestringsplan 2022-2034 skal vise retning, samt skape forutsigbare rammer for tjenestene, for tjenestemottakerne og for tjenesteyterne, i tråd med kommunalavdelingens visjon.

Paradigmeskifte

Det er behov for en dreining fra tradisjonelle helse- og omsorgstjenester til fremtidsrettede og bærekraftige tjenester som bygger opp under egenmestring og trygghet. Alle deler av helse- og omsorgstjenesten må styrkes i tiden fremover. Det krever samhandling på flere nivå.

Utfordringsbildet Halden kommune står overfor viser:

- Endring i befolkningssammensetningen med økende antall eldre og synkende antall yngre.
- Medisinske fremskritt gjør det mulig å leve med sykdom (alvorlig sykdom) lenge.
- Folkehelseprofilen for Halden viser en større sykkelighet i befolkningen enn snittet i Norge.
- Det er flere personer med omfattende bistandsbehov i Halden enn snittet i Norge.
- Det blir lavere tilgang på helsepersonell og ressurser fremover, i forhold til behov ved tradisjonell helse – og omsorgstjeneste.
- Innbyggere har større bevissthet og krav til kommunens helse og omsorgstjenester i dag enn tidligere.
- Samhandlingsreformen overfører oppgaver fra spesialisthelsetjenesten (sykehus) til primærhelsetjenesten (kommune).
- Sykehuset Østfold sin strategi er tidlig overføring av pasienter til hjemkommunen for både oppfølging og behandling.

Sammen viser utfordringene viktigheten av riktige tiltak for å sikre forsvarlige tjenester til de som trenger det. Nytenkning, omlegging av tjenestetilbudet og innovasjon vil være nødvendige tiltak å sikre en bærekraftig tjeneste over tid.

Forebyggende innsats og fokus på den enkeltes evne til å mestre eget liv krever en bevisst og helhetlig omstilling. Målet er å sette brukerne i stand til å være mer aktive deltakere i egen hverdag og i eget liv, samt å øke evnen til å ta selvstendig ansvar for gode valg. I tråd med økt ansvar for egenmestring, pågår en nasjonal satsning fra myndighetene om å gi befolkningen økt helsekompetanse. Hva som bidrar til god helse for den enkelte, handler i stor grad om å sette befolkningen i stand til økt livsmestring og ansvar for eget liv.

Fremtidige helsetjenester skal utformes i samarbeid med de involverte, og innebærer i stor grad at den enkeltes ressurser aktiveres. Når personer mottar helsetjenester, er retten til samvalg en realitet, i tråd med gode pasientforløp. Samvalg er en prosess hvor du, sammen med helsepersonell, tar beslutninger i ditt liv om hva som er viktig for deg. Ved et paradigmeskifte, og i tråd med kvalitetsreformen Leve hele livet, er det en endring i tankesettet.

Fra	Til
Hva er problemet du trenger hjelp til?	Hva er viktig i livet ditt nå?
Lengst mulig i eget hjem	Lengst mulig aktiv i eget liv
Sen innsats	Tidlig intervensjon
Sykdomsperspektiv	Helseperspektiv
Informasjon	Motivasjon
Passivering	Aktivisering
Hjemmehjelp	Hjemmetrening

I Halden og Norge vil det være avgjørende at befolkningen tar ansvaret for egen helse og evne til å mestre eget liv. Det må jobbes bevisst mot å bedre folkehelsen, opptrening og opplæring i å leve med sykdom, og å mestre alle livets faser. Helse- og omsorgstjenestene vil ikke strekke til i sin nåværende form til alle.

Samtidig må fokuset på pårørendes rolle bli sterkere. Du skal ikke bli syk av å være pårørende. Riktig informasjon, opplæring og støtte til pårørende vil bistå i å takle rollen bedre over tid, og avgjørende for å finne balansen mellom å ta vare på egen helse og å ta vare på de nærmeste.

2 Internasjonale, nasjonale og lokale føringer for kommunedelplan Helse og mestring

Internasjonale føringer

Høsten 2015 vedtok FNs medlemsland 17 mål for bærekraftig utvikling frem mot 2030.

Bærekraftsmålene ser miljø, økonomi og sosial utvikling i sammenheng. De gjelder for alle land og er et veikart for den globale innsatsen for en bærekraftig utvikling. Norge har sluttet seg til at dette skal være den politiske retningen for å jobbe med de store utfordringene. Halden kommune følger opp dette.

1. Utrydde fattigdom
2. Utrydde sult
3. God helse
4. God utdanning
5. Likestilling mellom kjønnene
6. Rent vann og gode sanitærforhold
7. Ren energi for alle
8. Anstendig arbeid og økonomisk vekst
9. Innovasjon og infrastruktur
10. Mindre ulikhet
11. Bærekraftige byer og samfunn
12. Ansvarlig forbruk og produksjon
13. Stoppe klimaendringene
14. Liv undre vann
15. Liv på land
16. Fred og rettferdighet
17. Samarbeid for å nå målene

Tjenestene innenfor kommunalavdeling Helse og mestring skal i årene fremover klare å gi forsvarlige og riktige tjenester til en aldrende befolkning og bidra til at vi ivaretar FNs bærekraftsmål nr. 3 "God helse og livskvalitet".

Det må legges riktig nivå på tjenestene, både i omfang og kvalitet, for å klare å sikre forsvarlighet og nødvendig tjenestetilbud, jf. FNs bærekraftsmål nr. 11 " Bærekraftige byer og lokalsamfunn". Det er stadig økende forventninger til tjenestene, og forventningene samsvarer ikke med tilgang på ressurser, verken økonomisk eller personellmessig.

FNs bærekraftsmål nr. 9 «innovasjon og infrastruktur» vil være viktige mål for å øke kvaliteten og utnyttelse av tilgjengelige ressurser.

God kommunikasjon og god brukermedvirkning vil være av vesentlig betydning for å sikre riktig forventning og at kommunen prioriterer ressursene riktig. FNs bærekraftsmål nr. 16 "Fred, rettferdighet og velfungerende

institusjoner" vil legge føringer i dette arbeidet.

Helse og mestring er alle ansatte fra øverste leder til helsepersonell i ytterste ledd. Innbygger, pasient, pårørende, interesseorganisasjoner og leverandører. Kun som team og i godt samarbeid vil kommunalavdelingen lykkes med alle oppdrag. FNs bærekraftsmål nr. 17 "Samarbeid for å nå målene" samsvarer godt med kommunalavdelingens visjon "Sammen om et godt liv- tjenester basert på faglighet og brukermedvirkning, som ivaretar trygghet, verdighet og mestring"

Kommunalavdelingen vil bidra til å sikre FNs bærekraftsmål nr. 13 "Stoppe klimaendringene" ved å ha klima og Co2 avtrykk som en del av vurderingen i alt vi gjør. Dette vil synes i investeringer og driftsmetoder.

Nasjonale føringer

Leve hele livet-reformen står sentralt i utformingen av tjenester til eldre i Halden kommune. Reformen har en sentral plass i utforming av Halden kommunes strategi og utvides til å gjelde «hele livet» fra «ung til gammel». Aldersvennlig og demensvennlig samfunn blir grunnpilarer i samfunnet. «Det som er nødvendig for noen er nyttig for alle», siteres ofte i forbindelse med universell utforming. Dette er viktige satsningsområder for å ruste et helt samfunn til å kunne bli et godt samfunn å delta i når man blir eldre og når man rammes av sykdommer, som f.eks. demens.

Regjeringens strategi for god psykisk helse 2017-2022 «Mestre hele livet» skal bidra til helsefremming, forebygging og tidlig innsats av psykiske helseproblemer i alle aldre.

Helsedirektoratet har lagt føringer i sin veileder «Gode helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming» fra 2021, som skal bidra til at personer med utviklingshemming og deres familier får leve gode liv i tråd med egne forutsetninger, ønsker og behov.

Kommune 3.0 er et begrep som blir brukt om fremtidig kommunal tjenesteytingen som skal bidra til en dreining fra kommune som tjenesteyter til kommune som samhandlingspartner. Kommune 3.0 innebærer at innbyggerne og kommunen bestemmer hva man skal få til i fellesskap.

Kommunens ansatte kan bidra til å finne disse ressursene, og bringe mennesker sammen der de kan støtte og hjelpe hverandre.

Stortingets årlige melding om pasientsikkerhet og kvalitet er førende for kommunens visjoner og kvalitetsarbeid.

Lokale føringer

Samfunnsplan 2018-2050 har fem sentrale målsetninger:

- I Halden skal arbeid, kunnskap og klima være viktigst
- En attraktiv kommune basert på bærekraftig utvikling
- Den kommune det er godt å bo i - gode levekår, en trygg oppvekst for barna med mangfold og høy livskvalitet
- Omstilling og innovative løsninger gir økt sysselsetting og etableringsattraktivitet
- Utdanningsnivået skal heves og resultatene i skolen forbedres

Samfunnsplan har skissert tre mål for helse – og omsorgstjenesten i Halden kommune:

- Halden kommune skal bidra til at tjenestetilbudet til personer med demens og deres pårørende har god kvalitet og er individuelt tilrettelagt.
- Halden kommune skal tilby nødvendige og forsvarlige tjenester til personer med rusproblematikk og/eller personer med psykisk sykdom.
- Befolkningen og brukerne av helsetjenester skal oppleve trygghet, kvalitet og god oppfølging av helse- og omsorgstjenesten, samt ha opplevelse av egenmestring.

3 Mål og strategier for å møte utviklings- og utfordringsbilde

Mål

For å møte fremtidens utfordringsbilde og få til det paradigmeskifte som er nødvendig er det satt ned 8 mål. For å nå de åtte målene er det utarbeidet egne strategier under hver målsetning, se nedenfor. Ved å ha klare mål og strategier, vil dette igjen danne grunnlag for tydelige handlingsplaner og tiltak. Handlingsplaner og tiltak må forankret i økonomiplan og budsjett for å ha effekt.

Målene for Halden kommune er at samfunn og tjenester skal planlegges, organiseres og bidra til at Haldens innbyggere kan:

1. Mestre eget liv
2. Ha aktive liv - hele livet
3. Ha trygge og tilrettelagte boliger i alle livets faser
4. Sikres at innovative og digitale løsninger skal være en integrert del av helse- og omsorgstjenestene.
5. Få helhetlig, koordinerte og sammenhengende tjenester.
6. Sikres kvalitet i behandling og oppfølging
7. Være trygge på at vi har god ressursutnyttelse og bærekraftig tjenesteproduksjon.
8. Oppleve at vi er en attraktiv arbeidsplass for våre ansatte

Til grunn for de valgte mål og strategier ligger et omfattende kunnskapsgrunnlag, som er lagt som del 2 til kommunedelplan.

Under hvert mål fremgår nedenfor forankring, innhold og betydning. Forankring vil vise til funn i kunnskapsgrunnlaget, innhold innebærer en beskrivelse av målet og de strategiske retningene for å nå målsetningen, og betydning vil si noe om hvordan dette vil påvirke drift og tiltak.

Under hvert mål fremgår nedenfor forankring, innhold og betydning. Forankring vil vise til funn i kunnskapsgrunnlaget, innhold innebærer en beskrivelse av målet og de strategiske retningene for å nå målsetningen, og betydning vil si noe om hvordan dette vil påvirke drift og tiltak.

Mestre eget liv

Mål: Mestre eget liv

Strategier	Fra omsorgstrapp til mestringsnivå	Fra mottaker til aktiv deltaker	Forebygge funksjonsfall ved sykdom og alderdom	Forebygge og behandle psykisk uhelse og rusavhengighet
------------	------------------------------------	---------------------------------	--	--

Forankring

I 2018 ble det gjennomført en innbyggerundersøkelse som viser at aktivitet, mestring og fellesskap er viktig for Haldens innbyggere.

«Mestring og mulighet til selv å kunne bidra i avgjørelser i eget liv, mener jeg er viktige momenter for god helse» er et utsagn fra innbyggerundersøkelsen som understreker viktigheten av det å kunne mestre eget liv. Det å mestre eget liv gir livskvalitet, vi er selvstendige individer som vokser og blir sterkere ved å mestre selv. Noen er tillært at ved ulike situasjoner og faser av livet skal det offentlige ta over. Denne trenden ønsker vi å snu.

Mestringsevne er et grunnleggende behov i ethvert menneske. Som samfunn er vi avhengig av at innbyggerne tar ansvar for eget liv og mestrer eget liv. Tilgjengelige ressurser må benyttes for at de som trenger hjelp til å mestre, skal få slik hjelp. Det vil måtte stilles store krav til fremtiden innbyggere for å planlegge egen alderdom, sikre riktig bolig ut fra egne behov og ta imot veiledning for å leve et liv med sykdom. Kommune 3.0 handler om å dreie fra passiv hjelp til å aktivt delta i å finne ut hvordan best mulig livskvalitet kan oppnås.

Betydning og innhold

Samfunnet kommer i fremtiden til å være avhengig av at innbyggerne blir inkludert og involvert uansett alder. Helse- og omsorgstjenestene skal ikke ta over oppgaven for deg. Hvis mulig skal du lære og få hjelp til å klare oppgaven selv. Har du en nedsatt funksjonsevne som følge av fysisk eller psykisk sykdom, handikap eller kognitiv svikt, skal du til tross for dette klare det aller meste og så mye som mulig selv. Det kan skje ved tilrettelagt bolig, riktige hjelpemidler (manuelle eller digitale), kortere eller lenger behandling, veiledning og oppfølging.

Kommunalavdelingens tjenester skal i årene fremover innebære å gi forsvarlige og riktige tjenester til en aldrende befolkning og bidra til at vi ivaretar FNs bærekraftsmål nr. 3 «God helse og livskvalitet».

Strategi 1: Fra omsorgstrapp til mestringsnivå

Frem til 2022 har kommunalavdeling Helse og mestring benyttet en omsorgstrapp for å definere behovsrettede tjenester. Jo høyere nivå i trappa, jo mer bistand og jo høyere ressursbruk. Fra 2022 endres dette til å vurdere mestringsnivå, for å rette fokus på hva hvert enkelt individ kan mestre og hva de har behov for slik at de kan mestre egen hverdag.

Mestringsnivå illustrerer en grunnstrategi for hvordan helse- og omsorgstjenestene kan tilrettelegge for personsentrert omsorg. Individuell tilnærming for individ og samfunn er synliggjort gjennom å illustrere at endring foregår hele tiden, og at tiltak ikke er statiske. Tjenestene bygger på en forebyggende tankegang, hvor mestring, egenomsorg og brukermedvirkning får et særskilt fokus. Hverdagsmestring er selve fundamentet, og prioriteringer foretas etter BEON- prinsippet. BEON-prinsippet vil si at tjenestene skal tildeles og ytes på «Beste Effektive Omsorgs Nivå». Prinsippet bygger på at kommunen bør tilby en trinnvis opptrapping av pleie og omsorg for den enkelte, slik at flest mulig kan bo hjemme så lenge som mulig.

Bo- og tjeneste tilbud i Halden kommune med behandling

Mestrings- Nivå	Behov	Tjenester	Bolig
Nivå 1	Har et kognitivt, psykisk og fysisk funksjonsnivå, som tilsier at man kan mestre egen hverdag.	Forebyggende tjenester Folkehelsearbeid	Egen bolig (eid/ leid)
Nivå 2	Mestrer å bo, men trenger bistand til opptrening, ernæring, aktivitet, forhindre ensomhet og forebygge forverring.	-Dagtilbud/ aktivitetstilbud - Hjemmesykepleie - Hverdagsrehabilitering - Hjelpemidler, herunder digitale - Avlastning institusjon	Egen bolig (eid/ leid)
Nivå 3	Trenger bistand til å bo trygt og mestre personlig pleie, i tillegg til bistand som nevnt på nivå 2.	-Botrening -Praktisk bistand/ opplæring	Mestringsbolig - Kommunalbolig -Egen bolig/ bofellesskap (eid/leid)
Nivå 4	Behov for rask hjelp i tillegg til bistand som nevnt på nivå 2 og 3.	Stedlig bemanning som ivaretar trygghet og hjemmesykepleie, samt praktisk bistand.	Tilrettelagt bolig med bemanning
Nivå 5	Midlertidig og/eller akutt forverring av sykdom eller funksjonsnivå. Behov for bistand ved måltid, hygiene og ivaretagelse av medisinsk behandling.	Korttidsopphold/ Behandlingsplass	Institusjon
Nivå 6	Vedvarende kognitiv, psykisk, somatisk og/eller nedsatt fysisk funksjon. Behov for grunnleggende trygghet og bistand i de fleste situasjoner	Langtidsopphold	Institusjon

Mestringsnivå vurderes på en skala fra 1 til 6, hvor 1 er høyeste mestringsnivå og 6 er laveste mestringsnivå. Personer kan bevege seg opp og ned på mestringsnivåskalaen i forbindelse med sykdom, opptrening, behandling og alderdom. Målet med tjenestene er å sikre et så høyt mestringsnivå som mulig hos den enkelte.

Modellen visualiserer kommunalavdelingens differensierte tjenester, og er en bevisstgjøring knyttet til vurdering av mestringsnivå som grunnlag for hvor tjenester gis, hvordan de gis og ut ifra et ressursmessig perspektiv. En differensiering av tjenester er nødvendig og kan bidra til:

- Å omstille tjenestene for å realisere nasjonale og lokale mål om gode helse -omsorgstjenester.
- Å drifte kommunalavdelingen effektivt og optimalisere arbeidsprosesser.

Modellen illustrerer at utfordringer i hverdagen ikke er statiske, og behov for bistand kan endre seg over tid. Et lavere mestringsnivå gir mer omfangsrike tiltak og en høyere ressursbruk. Fundamentet om hverdagsmestring handler om den enkeltes mulighet til å klare seg best mulig selv i hverdagen.

I perioder kan innbyggeren ha et høyt mestringsnivå og i perioder kan innbyggeren ha lavt mestringsnivå. Forebygging vil ha som mål å ikke komme til et lavere mestringsnivå, mens opptrening vil ha som mål å komme til et høyere mestringsnivå. Livets ulike faser vil medføre variasjon i hvor man befinner seg, og hva behovet er. Variasjonene kan innebære bistand både på kort og lang sikt, og begrunnes i BEON- prinsippene og personsentrert omsorg.

Modellen skal bidra til at innbyggerne skal oppleve oss som en samlet helsetjeneste med helhetlig, koordinerte og sammenhengende tjenester ved at tjenestene må planlegges helhetlig for de ulike nivåene.

Strategi 2: Fra mottaker til aktiv deltaker

Folkehelse må starte i mors mage. Aktive og sunne liv, danner grunnlag for mestring gjennom hele livet. Befolkningen må ta aktive valg i å leve gode liv og de som trenger bistand til dette skal få slik hjelp i et forebyggingsperspektiv.

Målet er å flytte oppmerksomheten fra «hva er i veien med deg» til «hva er viktig for deg», for å styrke brukerrollen og bidra til likeverd og egenmestring hos pasient og bruker. Økt oppmerksomhet på det som fremmer bedre helse. Halden kommune skal satse på mestringsorienterte tjenester der innbyggerne sees på som hele mennesker som selv vet best hva de trenger i sitt liv. Det er deres ressurser og mål som skal være utgangspunkt for tjenestene. Kommunens rolle er å veilede og legge til rette for.

For personer med fysisk funksjonsnedsettelse og/eller psykisk utviklingshemming kan det å mestre eget liv kreve tilrettelegging, hjelpemidler og veiledning. Målet vil være at den enkelte bruker skal klare så mye som mulig selv og oppleve mestring i eget liv. Tjenestene må bygges opp på en slik måte at den enkelte kan oppleve trygghet og livsglede, og ha mulighet til å delta i samfunnet på en likeverdig måte.

Strategi 3: Forebygge funksjonsfall

Den medisinske utviklingen har bidratt til at flere typer helseproblemer kan behandles, slik at flere med svak helse lever til de blir gamle. Nye medisinske muligheter gjør også at mennesker som på grunn av høy alder tidligere ikke ville tålt et operativt inngrep, nå vil overleve med lite eller ikke noe ubehag. Dette vil forlenge

levealder og bedre funksjonsevnen, men nettoeffekten (på antall år med funksjonstap) er usikker.

Dette krever økt oppmerksomhet om den enkeltes livssituasjon, kapasitet til å heve kvaliteten på tjenestene, samt gi brukerne økt innflytelse på egen livskvalitet. Kommunen må legge til rette for at innbyggerne tar ansvar for egen helse.

Å bidra til å skape den gode hverdagen for den enkelte gjennom å sørge for at livet kan leves ut til tross for sykdom og/eller funksjonsnedsettelse, er tjenestenes viktigste oppgaver. Noen er avhengig av hjelp til de fleste hverdagsfunksjoner, for andre skal helse- og omsorgstjenestene bidra til at man klarer hverdagslivet på egenhånd gjennom opptrening, habilitering og rehabilitering.

Strategi 4: Forebygge og behandle psykisk uhelse og rusavhengighet

Rus og psykiske helseplager er en stor folkehelseutfordring og løftes som et eget strategisk område. Redusert livskvalitet, sykefravær, uførepensjon og økt dødelighet, samt konsekvenser for familie og barn, er blant de viktigste følgene av psykiske helse- og rusproblemer. Psykiske helseutfordringer og rusproblemer forekommer hos mennesker i alle aldersgrupper og i alle deler av befolkningen. Grad og alvorlighet, kompleksitet og tjenestebehov vil variere fra person til person. Mange håndterer situasjonen ved egen innsats eller med støtte fra familie og nettverk.

Noen henter støtte gjennom selvhjelpstilbud, frivillige organisasjoner, mens andre har behov for helsetjenester i en kortere eller lengre periode. Flere er avhengige av både kommunale tjenester og spesialisthelsetjenesten. Det vil derfor være et stort behov for å sikre denne brukergruppen sammenhengende tilbud gjennom samarbeid i Helsefelleskapet og i samarbeid med øvrige samfunnsaktører, herunder frivillige og ideelle organisasjoner.

Det vil være viktig at personer med rus og/eller psykiske lidelser får hjelp til å mestre hverdagen gjennom et differensiert og lett tilgjengelig tjenestetilbud. Tilpassede dagaktivitetstilbud og gode botilbud er avgjørende for å mestre hverdagen. Rusforebygging prioriteres og omhandler tiltak som legger til rette for en forsterket og samordnet innsats overfor grupper som står i fare for å utvikle eller som har lettere/moderate rusproblemer. Samfunnsøkonomisk er dette et viktig satsningsområde og livskvaliteten for den enkelte vil økes betraktelig ved fravær av rus.

Å mestre livet handler om fravær av psykisk uhelse og rusproblematikk, eventuelt å lære å leve med sykdom og motta riktig behandling.

Aktivt liv – hele livet

Mål 2: Aktivt liv – hele livet

Strategier	Forebygge ensomhet	Alders- og demensvennlig samfunn	En aktiv befolkning
------------	--------------------	----------------------------------	---------------------

Forankring

Del to i planen, kunnskapsgrunnlaget, viser til flere satsningsområder som skal sikre innbyggerne et aktivt liv, hele livet. Kvalitetsreformen Leve hele livet vektlegger en aktiv omsorg med kultur, aktivitet og trivsel som helt sentrale og grunnleggende elementer i et helhetlig omsorgstilbud. Det å ha et aktivt liv gir livskvalitet. Som samfunn er vi avhengig av at innbyggerne blir inkludert og involvert uansett alder.

Betydning og innhold

Halden kommune har over lengre tid hatt som mål å skape aktiviteter som er lett tilgjengelig for innbyggerne i Halden. I aktivitetsarbeidet må vi spille på lag med pasienter, brukere, pårørende og frivillige. Uavhengig av hvilke situasjoner den enkelte er i, eller hvilket mestringsnivå vedkommende har, skal det legges til rette for å kunne ha en aktiv hverdag. Dette innebærer møteplasser, fysiske aktivitetstilbud, sosiale og kulturelle tilbud med mer, som er tilgjengelig uansett alder og funksjonsnivå. Ved å ha en aktiv hverdag holdes hodet og kroppen frisk, med fravær av sykdom og bedre opplevd livskvalitet.

Mulighetene for en aktiv hverdag for alle, er avhengig av universell utforming. Omgivelsene må utformes på en måte som ivaretar hele befolkningens variasjon i funksjonsevne, inkludert behovene til personer med nedsatt funksjonsevne. På denne måten kan flest mulig delta aktivt i samfunnet.

Aktive liv – hele livet, vil bedre den generelle folkehelsen og vil være en viktig målsetning for Halden som samfunn og den enkelte som individ.

Strategi 1: Forebygge ensomhet

For personer som over tid opplever at de er ensomme, kan ensomhet bidra til å forsterke eksisterende helseproblemer eller være en risikofaktor for å utvikle helseproblemer. Langvarig ensomhet er forbundet med svekket funksjonsnivå, både fysisk og mentalt, og redusert livskvalitet. Svekket funksjonsnivå virker tilbake på ensomhetsopplevelsen og kan skape selvforsterkende onde sirkler.

Personer som pga. sykdom, alderdom eller funksjonsnedsettelse opplever i større grad ensomhet. Et særlig fokus på sårbare grupper vil være viktig i arbeidet for å forebygge og forhindre ensomhet.

Innbyggere i Halden skal få informasjon om aktivitetstilbud, arenaer for sosialt samvær og nettverksbygging. Aktiviteter skal være lett tilgjengelige, tilpasset individuelle behov, slik at en fremmer aktivitet og sosialt samvær. Det skal også gjennomføres målrettede tiltak på gruppe og individnivå for å forhindre ensomhet.

Strategi 2: Et alders- og demensvennlig samfunn

Aldersvennlig og demensvennlig samfunn er viktig for å møte den aldrende delen av innbyggerne i Halden. Vi lever lenger og andelen eldre i befolkningen øker. Dagens eldre er mer ressurssterke enn tidligere, og en stor ressurs for samfunnet hvis det legges til rette for. Halden kommune ønsker å være et aldersvennlig samfunn der eldre kan være aktive og selvstendige lengst mulig, og kunne bidra i samfunnet gjennom frivillighet og kunnskap.

Vi skal bo hjemme lengst mulig, kunne oppholde oss i nærmiljøet, ha aktiviteter vi har lyst til å delta på og muligheten til å komme oss dit. Ved å involvere flere sektorer og eldre i enda større utstrekning kan vi få bedre oversikt over både utfordringer og muligheter vi står overfor om vi skal utvikle mer aldersvennlige lokalsamfunn

Nasjonalt løftes demensutfordringen frem som en av de største helseutfordringene i fremtiden. Dette gjelder også for Halden, og på bakgrunn av dette er demensomsorgen et prioritert tiltaksområde i helse- og mestringsplan. I Halden tilsier prognoser at antallet personer med demens vil fordobles til om lag 1240 personer fra år 2020 til 2040.

Halden kommune må sikre at personer med demens har en trygg og god hverdag, uavhengig av om de bor i egen bolig, bofellesskap eller i sykehjem. Kommunen må bygge opp under tiltak som bidrar til at personer med demens kan bo hjemme så lenge som mulig. Det er behov for økt koordinering av arbeidet innen demensomsorgen for å sikre riktig kvalitet på tjenesten.

Halden kommune ønsker å jobbe tett med både innbyggere, ansatte, næringsliv og private aktører for å finne de beste forslagene og løsningene sammen.

Strategi 3: En aktiv befolkning

Folkehelseprofilen for Haldens befolkning viser stort potensiale for bedring. Økt aktivitetsnivå, bedre kosthold og mindre bruk av medisiner (antibiotika og vanedannende medisiner) er en målsetning for at flere skal oppleve aktive og gode liv.

Aktivitet gir mestring, aktivitet gir en friskere kropp, aktivitet styrker den psykiske helsen, aktivitet bidrar til fravær av rusmidler, aktivitet fremmer livskvalitet. En aktiv befolkning gir bedre folkehelse og bidrar til at samfunnet skal klare å bære en aldrende befolkning og ha ressurser til å bistå de som trenger det. En viktig strategi er derfor å legge til rette for at alle har mulighet for å være aktive, uansett mestringsnivå.

Aktivitet styrker kroppen og forebygger fall. Fall hos eldre har en stor kostnad for den det gjelder og beviselig kortere levetid når fall resulterer i brudd. Fall har også en stor samfunnsmessig kostnad, da fall hos eldre kan føre til brudd, operasjon, opptrening og sterkt funksjonsfall og lavere mestringsnivå. Aktivitet for å forebygge fall er derfor en svært viktig innsats i samfunnet og de kommunale tjenestene.

Trygge og tilrettelagte boliger i alle livets faser

Mål 3: Trygge og tilrettelagte boliger i alle livets faser

Strategier	Sikre en trygg og aktiv hverdag i egnet bolig	Motivere til planlegging av egen alderdom og bolig	Støtte og utløse ressurser hos brukerne selv, pårørende, nettverk og nærmiljø	Flere generasjoner på samme sted
------------	---	--	---	----------------------------------

Forankring

I innbyggerundersøkelsen ble det fremhevet at mange gir uttrykk for at de ønsker å bo hjemme så lenge som mulig. Samtidig ønskes trygghet for at det er tilgjengelig sykehjemsplasser eller bolig med heldøgnsomsorg

når behovet oppstår. De som ønsker å bo hjemme lengst mulig, har forventninger til at teknologiske løsninger kan skape trygghet og selvhjelpenhet. Samtidig ønsker flere innbygger smidige overganger når omsorgsbehovet øker.

Når behovet for heldøgnsomsorg oppstår gav mange uttrykk for at de ønsker at det som tilbys er enkelt, gjerne leie, felles bespisning og aktivitet.

For personer med nedsatt funksjonsevne viste fokusgruppeintervjuene at forutsigbarhet og god planlegging over til egen bolig er viktig. Det å ha gode og tilrettelagte boliger som det tidlig kan informeres er sentralt.

Boligsosialt arbeid styrkes og videreføres også til beste for barn og unge for å sikre deres livskvalitet.

For mennesker med nedsatt funksjonsevne og unge voksne som skal etablere seg, er det å få mulighet til å eie egen bolig og bo sentralt et uttalt ønske. Unge voksne og deres pårørende trenger bistand til å finne riktig bolig, eventuell husbankfinansiering.

For personer med rusavhengighet er differensiert botilbud med nulltoleranse for rus, bo trening og riktig ettervern avgjørende.

Det fremkommer i Sentrumsplan for Halden 2017-2029 at sentrumsområdet skal ta sin del av fremtidig vekst og imøtekomme kravet om fortetting gjennom å legge til rette for flere boliger i sentrum. Halden kommune ønsker å utvikle et levende samfunn, med universelt utformede områder og øvrig bebyggelse som er universell og attraktiv som er viktige hovedtrekk i reformen «Leve hele livet».

Det skal satses på universell utforming i det offentlige rom tilrettelegging for alle som trenger en god og individuelt tilpasset bolig for å mestre tilværelsen.

Innbyggerundersøkelsen viser at flere innbyggere ønsker å bo i nærheten av servicetilbud som f. eks matbutikk, cafe og frisør, og muligheter for å komme mellom hjemmet og ulike besøksmål vil bli viktig for å oppnå dette.

Innhold og betydning

Halden kommune har over lengre tid hatt som mål å skape aktiviteter som er lett tilgjengelig for innbyggerne i Halden. I aktivitetsarbeidet må vi spille på lag med pasienter, brukere, pårørende og frivillige. Uavhengig av hvilke situasjoner den enkelte er i, eller hvilket mestringsnivå vedkommende har, skal det legges til rette for å kunne ha en aktiv hverdag. Dette innebærer møteplasser, fysiske aktivitetstilbud, sosiale og kulturelle tilbud med mer, som er tilgjengelig uansett alder og funksjonsnivå. Ved å ha en aktiv hverdag holdes hodet og kroppen frisk, med fravær av sykdom og bedre opplevd livskvalitet.

Mulighetene for en aktiv hverdag for alle, er avhengig av universell utforming. Omgivelsene må utformes på en måte som ivaretar hele befolkningens variasjon i funksjonsevne, inkludert behovene til personer med nedsatt funksjonsevne. På denne måten kan flest mulig delta aktivt i samfunnet.

Aktive liv – hele livet, vil bedre den generelle folkehelsen og vil være en viktig målsetning for Halden som samfunn og den enkelte som individ.

Strategi 1: Forebygge ensomhet

For personer som over tid opplever at de er ensomme, kan ensomhet bidra til å forsterke eksisterende helseproblemer eller være en risikofaktor for å utvikle helseproblemer. Langvarig ensomhet er forbundet med svekket funksjonsnivå, både fysisk og mentalt, og redusert livskvalitet. Svekket funksjonsnivå virker tilbake på ensomhetsopplevelsen og kan skape selvforsterkende onde sirkler.

Personer som pga. sykdom, alderdom eller funksjonsnedsettelse opplever i større grad ensomhet. Et særlig fokus på sårbare grupper vil være viktig i arbeidet for å forebygge og forhindre ensomhet.

Innbyggere i Halden skal få informasjon om aktivitetstilbud, arenaer for sosialt samvær og nettverksbygging. Aktiviteter skal være lett tilgjengelige, tilpasset individuelle behov, slik at en fremmer aktivitet og sosialt samvær. Det skal også gjennomføres målrettede tiltak på gruppe og individnivå for å forhindre ensomhet.

Strategi 2: Et alders- og demensvennlig samfunn

Aldersvennlig og demensvennlig samfunn er viktig for å møte den aldrende delen av innbyggerne i Halden. Vi lever lenger og andelen eldre i befolkningen øker. Dagens eldre er mer ressurssterke enn tidligere, og en stor ressurs for samfunnet hvis det legges til rette for. Halden kommune ønsker å være et aldersvennlig samfunn der eldre kan være aktive og selvstendige lengst mulig, og kunne bidra i samfunnet gjennom frivillighet og kunnskap.

Vi skal bo hjemme lengst mulig, kunne oppholde oss i nærmiljøet, ha aktiviteter vi har lyst til å delta på og muligheten til å komme oss dit. Ved å involvere flere sektorer og eldre i enda større utstrekning kan vi få bedre oversikt over både utfordringer og muligheter vi står overfor om vi skal utvikle mer aldersvennlige lokalsamfunn

Nasjonalt løftes demensutfordringen frem som en av de største helseutfordringene i fremtiden. Dette gjelder også for Halden, og på bakgrunn av dette er demensomsorgen et prioritert tiltaksområde i helse- og mestringsplan. I Halden tilsier prognoser at antallet personer med demens vil fordobles til om lag 1240 personer fra år 2020 til 2040.

Halden kommune må sikre at personer med demens har en trygg og god hverdag, uavhengig av om de bor i egen bolig, bofellesskap eller i sykehjem. Kommunen må bygge opp under tiltak som bidrar til at personer med demens kan bo hjemme så lenge som mulig. Det er behov for økt koordinering av arbeidet innen demensomsorgen for å sikre riktig kvalitet på tjenesten.

Halden kommune ønsker å jobbe tett med både innbyggere, ansatte, næringsliv og private aktører for å finne de beste forslagene og løsningene sammen.

Strategi 3: En aktiv befolkning

Folkehelseprofilen for Haldens befolkning viser stort potensiale for bedring. Økt aktivitetsnivå, bedre kosthold og mindre bruk av medisiner (antibiotika og vanedannende medisiner) er en målsetning for at flere skal oppleve aktive og gode liv. Aktivitet gir mestring, aktivitet gir en friskere kropp, aktivitet styrker den psykiske helsen, aktivitet bidrar til fravær av rusmidler, aktivitet fremmer livskvalitet. En aktiv befolkning gir bedre folkehelse og bidrar til at samfunnet skal klare å bære en aldrende befolkning og ha ressurser til å bistå de som trenger det. En viktig strategi er derfor å legge til rette for at alle har mulighet for å være aktive, uansett mestringsnivå.

Aktivitet styrker kroppen og forebygger fall. Fall hos eldre har en stor kostnad for den det gjelder og beviselig kortere levetid når fall resulterer i brudd. Fall har også en stor samfunnsmessig kostnad, da fall hos eldre kan føre til brudd, operasjon, opptrening og sterkt funksjonsfall og lavere mestringsnivå. Aktivitet for å forebygge fall er derfor en svært viktig innsats i samfunnet og de kommunale tjenestene.

Trygge og tilrettelagte boliger i alle livets faser

Mål 3: Trygge og tilrettelagte boliger i alle livets faser

Strategier	Sikre en trygg og aktiv hverdag i egnet bolig	Motivere til planlegging av egen alderdom og bolig	Støtte og utløse ressurser hos brukerne selv, pårørende, nettverk og nærmiljø	Flere generasjoner på samme sted
------------	---	--	---	----------------------------------

Forankring

I innbyggerundersøkelsen ble det fremhevet at mange gir uttrykk for at de ønsker å bo hjemme så lenge som mulig. Samtidig ønskes trygghet for at det er tilgjengelig sykehjemsplasser eller bolig med heldøgnsomsorg når behovet oppstår. De som ønsker å bo hjemme lengst mulig, har forventninger til at teknologiske løsninger kan skape trygghet og selvhjelpenhet. Samtidig ønsker flere innbygger smidige overganger når omsorgsbehovet øker. Når behovet for heldøgnsomsorg oppstår gav mange uttrykk for at de ønsker at det som tilbys er enkelt, gjerne leie, felles bespising og aktivitet.

For personer med nedsatt funksjonsevne viste fokusgruppeintervjuene at forutsigbarhet og god planlegging over til egen bolig er viktig. Det å ha gode og tilrettelagte boliger som det tidlig kan informeres er sentralt.

Boligsosialt arbeid styrkes og videreføres også til beste for barn og unge for å sikre deres livskvalitet. For mennesker med nedsatt funksjonsevne og unge voksne som skal etablere seg, er det å få mulighet til å eie egen bolig og bo sentralt et uttalt ønske. Unge voksne og deres pårørende trenger bistand til å finne riktig bolig, eventuell husbankfinansiering.

For personer med rusavhengighet er differensiert botilbud med nulltoleranse for rus, bo trening og riktig ettervern avgjørende.

Det fremkommer i Sentrumsplan for Halden 2017-2029 at sentrumsområdet skal ta sin del av fremtidig vekst og imøtekomme kravet om fortetting gjennom å legge til rette for flere boliger i sentrum. Halden kommune ønsker å utvikle et levende samfunn, med universelt utformede områder og øvrig bebyggelse som er universell og attraktiv som er viktige hovedtrekk i reformen «Leve hele livet». Det skal satses på universell utforming i det offentlige rom tilrettelegging for alle som trenger en god og individuelt tilpasset bolig for å mestre tilværelsen.

Innbyggerundersøkelsen viser at flere innbyggere ønsker å bo i nærheten av servicetilbud som f. eks matbutikk, cafe og frisør, og muligheter for å komme mellom hjemmet og ulike besøksmål vil bli viktig for å oppnå dette.

Innhold og betydning

Halden kommune er i en fase som skal legge til rette for å tilby levende byrom. Sentrum vil ha stor tilførsel av leiligheter, som gjør at flere eldre kan bo i byen. Det etableres utendørsområder som er fremkommelige med rullator og rullestol, det settes fokus på flatt dekke hvor det er mulig, og det fokuseres på benker i områder hvor det er naturlig å bevege seg.

Den demografiske utviklingen med et økende antall eldre, gjør det nødvendig for generasjonen å ta et privat ansvar for egen bolig. Innbyggerne må bo i en bolig hvor det er tilrettelagt for en lengre alderdom i tråd med at befolkningen lever lenger. Halden kommune ønsker å tilrettelegge for utbyggere som bygger boliger med fellesområder og møteplasser, som kan være et virkemiddel som motvirker ensomhet. Generasjonsområder er et virkemiddel hvor personer i ulike aldre og livsfaser bor og lever i samme området. Det motvirker ensomhet, gir livet innhold og mening hvor vi hjelper hverandre i hverdagen.

For at kommunens innbyggere skal kunne møtes, være sammen og benytte seg av ulike tilbud og tjenester, er det avgjørende at det finnes en infrastruktur som gjør det mulig å komme seg frem. Sentrumsplanen har viktige tiltak som bygger opp under målsetningene. Og kommunen vil i perioden samarbeide med planavdelingen for å tilrettelegge ytterligere for å gjøre tilbud tilgjengelig for flest mulig.

Strategi 1: Sikre en trygg og aktiv hverdag i egnet bolig for alle innbyggere

Universell utforming legger vekt på å utforme omgivelsene slik at de fungerer for alle, også personer med ulike funksjonsnedsettelse. Ved planlegging, ombygging og restaurering av private boliger må det stilles krav til livsløpsstandard. Hvordan vi bor har stor betydning for livskvaliteten og er en viktig ramme for muligheten til en trygg og aktiv hverdag.

Halden kommune var en del av Husbankens boligsosiale utviklingsprogram i perioden 2011-2015. Programmet er nå avsluttet, men kommunen vil jobbe tett på Husbanken også i fremtiden.

Personer med nedsatt funksjonsevne skal sikres egnede boliger som fremmer mestring og trygghet. Ensomhet i denne brukergruppen er stigende, og det blir viktig å legge til rette for en aktiv hverdag. Det må skapes boliger med ulike kvaliteter, i et fellesskap med andre, noen sentrumsnære og noen landlig. Det må også være egnede boliger for å sikre kvalitet på tjenesten og kompetanse som trengs for at beboerne skal mestre egen hverdag.

Personer med rusutfordringer skal sikres et boligtilbud med adekvat og riktig oppfølging for de ulike fasene; ved aktivt rusmisbruk, avrusning og behandlingsperiode og ettervernsperioden med overgang til egen bolig.

Strategi 2: Motivere til planlegging av egen alderdom

Halden kommune skal gi alle mulighet for et selvstendig og verdig liv. Innbyggerne skal samtidig bevisstgjøres i forhold til eget ansvar for tilrettelegging for egenomsorg, ved å planlegge for egnet bolig, benytte hjelpemidler, teknologiske muligheter og frivillige omsorgsressurser. En gammel bolig, med smale og bratte trapper kan være u hensiktsmessig når evnen til å beveges seg rundt svekkes. Motivasjon og veiledning, samt sikre tilgjengelige boliger tilpasset lavere mestringsnivå, vil være avgjørende for å at innbyggere skal kunne planlegge for gode bosituasjoner i alderdommen.

Kommunalavdelingen Helse og mestring skal fremme innbyggernes helse og mestringsevne, slik at man kan klare seg selv og være uavhengige av det offentlige hjelpeapparatet lengst mulig. På den måten sikres ressurser til god og adekvat bistand når behovet oppstår.

Strategi 3: Støtte opp under og utløse ressurser hos brukerne selv, pårørende, nettverk og nærmiljø

Det blir nødvendig å mobilisere samfunnets samlede omsorgsressurser og se nærmere på oppgavefordelingen mellom omsorgsaktørene, for å gjøre det mulig å kunne bo hjemme så lenge som mulig. Det vil kreve omstilling av den faglige virksomheten med større vekt på nettverksarbeid, tverrfaglig samarbeid, forebygging, tidlig innsats og rehabilitering.

Det medfører også behov for opplæring og støtte til pårørende, slik at ikke belastningen blir for stor. Pårørende gjør en enorm og uvurderlig innsats overfor sine nære. God pårørendestøtte vil i større grad gjøre det mulig å kunne bo hjemme ved sykdom og alderdom.

Strategi 4: Flere generasjoner på samme sted

Å ha flere aldergrupper boende i samme område eller samme boligkompleks skaper aktivitet og fellesskap på tvers av generasjoner. Å kunne ha studentboliger, boliger for eldre og barnefamilier i samme området anses å kunne gi en merverdi for den enkelte. Målet er samhold og fellesskap, som igjen kan forhindre ensomhet. Kommunen vil jobbe aktivt for å etablere generasjonsområder og boliger.

Innovative og digitale løsninger - en integrert del av helse og omsorgstjenestene

Mål 4: Innovative og digitale løsninger skal være en integrert del av helse- og omsorgstjenestene

Strategier	Økt bruk av trygge digitale løsninger	Digitalt kompetanseløft blant ansatte og innbyggere	Effektive digitale løsninger i arbeidshverdagen
------------	---------------------------------------	---	---

Forankring

Kunnskapsgrunnlaget viser til at tjenesteinnovasjon, økt digitalisering og utbredelse av velferdsteknologi i alle tjenester er avgjørende for å nå målet om økt kvalitet og bedre utnyttelse av ressursene. Kunnskapsgrunnlaget tar utgangspunkt i PWC-rapporten som gir anbefalinger til Halden kommune for å nå mål om økonomisk, personellmessig og ressursmessig bærekraft. Dette krever økt digitalisering og styrke digital kompetanse hos brukerne og ansatte.

Innhold og betydning

Kommunale helse- og omsorgstjenester står ovenfor flere store utfordringer i årene fremover. Antall eldre øker, antallet personer med kroniske sykdommer øker og antallet som mottar tjenester vil øke.

Bruk av velferdsteknologi åpner flere mulighetsrom. Det kan gi mennesker økt mulighet til å mestre eget liv og helse, bidra til at flere kan bo lenger i eget hjem til tross for nedsatt funksjonsevne, og bidra til å forebygge eller utsette institusjonsinnleggelse. Velferdsteknologi skal være et førstevalg. For mange kan velferdsteknologi være en bedre

løsning enn «varme hender», ved at det bidrar til mestring og selvstendighet.

Når behov for bistand oppstår eller revurderes skal det først vurderes om det finnes digitale løsninger som kan dekke behovet. Den digitale kompetansen og mestringsevnen vil variere, men det er mange ulike teknologiske løsninger som ikke krever aktiv handling og mestring, og som kan bidra til en god hverdag. Vi har løsninger og verktøy som kan skape trygghet og redusere ensomhet også for de som ikke har digital kompetanse.

Strategi 1: Økt bruk av trygge digitale løsninger

For brukerne vil gode digitale løsninger bidra til en tryggere, enklere og mer effektiv hverdag. Digitale løsninger skal sikre egenmestring og inkludering. Kommunen skal være pådriver for å utvikle og innføre trygge løsninger som bidrar til å gi innbyggerne økt mestring og livskvalitet.

Å ta i bruk digitale løsninger handler om å frigjøre den menneskelige ressursen til det pasient – og brukernære arbeidet, sikre at helsepersonell har tid og rom for å ivareta den mellommenneskelige oppfølgingen i sitt arbeid, og sikre at vi har tilstrekkelig helsepersonell når behovet for bistand øker. Mange oppgaver kan løses bedre og mer hensiktsmessig med digitale løsninger. «Varm teknologi» kan også bidra til mindre ensomhet og større deltakelse i samfunnet, ved at eldre eller personer med nedsatt funksjonsevne via digitale løsninger kan ha kontakt med nær familie og venner.

Strategi 2: Digitalt kompetanseløft blant ansatte og innbyggere

En kommune som satser på digitalisering og velferdsteknologi vil gi et kompetanseløft til både ansatte og innbyggere. Digitalisering handler om å bruke teknologi til å fornye, forenkle og forbedre. Det handler om å tilby nye og bedre tjenester, som er enkle å bruke, effektive, og pålitelige.

Like viktig som å utvikle og anskaffe digitale løsninger er opplæring og informasjon ved innføring av digitale løsninger vel så viktig. Opplæring kan effektivisere bruken av digitale løsninger og øke ansattes motivasjon til å utføre jobben. Det er flere innbyggere som ikke har tilstrekkelig digital kompetanse til å bruke digitale løsninger. Kommunen må bidra til at disse innbyggerne får grunnleggende digital kompetanse.

Strategi 3: Effektive digitale løsninger i arbeidshverdagen

Ansatte i Halden kommune skal arbeide på digitale plattformer, og benytte hensiktsmessige og effektive digitale løsninger i sin arbeidshverdag. På den måten skal de menneskelige ressursene benyttes riktig og hensiktsmessig, samt sikre at vi har tilstrekkelig ressurser.

Kommunen ønsker digitale løsninger som bidrar til at tjenestene er lett tilgjengelige og enkle å bruke, hvor som helst og når som helst. Innføring av digitale løsninger kan frigjøre tid til pasientbehandling, samt forbedre samhandling mellom ulike behandlingssteder/nivåer.

En nasjonal utfordring innenfor helse- og omsorgstjenestene er mangelfulle felles elektronisk pasientjournal som vil kunne sørge for at nødvendige helseopplysninger følger pasient/bruker gjennom hele pasientforløpet. Én felles elektronisk pasientjournal vil gi pasienter/brukere og innbyggere tryggere og bedre behandling, og helsepersonell en enklere arbeidshverdag.

Helhetlige, koordinerte og sammenhengende tjenester

Mål 5: Helhetlige, koordinerte og sammenhengende tjenester

Strategier	Styrke og utvikle det tverrfaglig og tverretatlige samarbeidet i kommunen	Utvikle samarbeidet i Helsefelleskapet Østfold til beste for befolkningen	Bruker- og pårørendemedvirknin g med fokus på «Hva er viktig for deg?»	Innføre modellen «livslange tjenester»
------------	---	---	--	--

Forankring

Gjennom innbygger- og brukerundersøkelser fremkommer det at innbyggerne bryr seg mindre om hvilke enheter eller kommunalavdelinger som har ansvaret for tjenestene de mottar, men er mer opptatt av om Halden kommune som helhet yter den profesjonelle hjelpen de har behov for. Informasjonen de trenger, må være lett tilgjengelig.

Tjenestemottakere og deres pårørende mener kommunen har et forbedringspotensial når det gjelder å få til en bedre samhandling mellom etater, profesjoner og nivåer. Ulike overganger er spesielt sårbart, likeledes informasjonsflyt mellom etater og ulike aktører. De ønsker seg forutsigbare tjenester som inneholder gode planer, og mer fokus på brukermedvirkning. Målet er derfor at kommunens skal gi helhetlige, koordinerte og sammenhengende tjenester i fremtiden.

Innhold og betydning

Helse- og omsorgstjenestene har over lang tid hatt mål om helhetlige, koordinerte og sammenhengende tjenester. Gjennom samfunnsutviklingen har dette behovet økt. Dette utfordrer stadig både evne – og vilje til å samarbeide.

Aktørene som skal samarbeide er mange, og det foregår et kontinuerlig arbeid med å tilpasse samhandlingen til skiftende rammebetingelser som økonomi, personelltilgang, organisasjonsendringer og lovkrav. Men det handler til syvende og sist om at samarbeidet er til for pasientene, brukerne og deres pårørende.

Satsningsområdene «Hva er viktig for deg», «Leve hele livet», «Livslange tjenester»- med flere, skal minne oss om at tjenestene skal være helhetlige, koordinerte og sammenhengende. I tillegg har Helsefelleskapets forpliktelser til sammen å sørge for gode pasientforløp. Vi har gjennom undersøkelser avdekket behovet for å styrke samarbeidet med oppvekstsektoren og NAV, - men også øvrige kommunalavdelinger. Tannhelsetjeneste er en viktig del av helsetilbudet som ikke må glemmes. Mange aktører kan bidra til helheten vi ønsker.

FNs generalforsamling vedtok FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne den 13. desember 2006. Norge undertegnet konvensjonen 30. mars 2007. Konvensjonens hovedformål er å sikre personer med nedsatt funksjonsevne like muligheter til å realisere sine menneskerettigheter, samt å bygge ned hindre som vanskeliggjør dette. Konvensjonen skal bidra til å motvirke diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne.

Et annet viktig innsatsområde er å forsterke søkelyset på barn og unge når det gjelder psykisk helse. Dette vil kreve utstrakt og styrket samarbeid med oppvekstsektoren og en sammenhengende tiltakskjede. Det ble i 2021 etablert et nytt tilbud til aldersgruppen 16-18 år som er med på å styrke den kommunale psykiatritjenesten.

Reformer, nasjonale tiltak og prosjekter er ment å styrke strategien, og Halden kommune er delaktig i en rekke av tiltakene som skal bidra til å nå målene vi har for helhetlige, koordinerte og sammenhengende tjenester.

Strategi 1: Styrke og utvikle det tverrfaglige og tverretatlige samarbeidet i Halden kommune

Det samhandles tverrfaglig og innad i kommunen hver dag, men strategien vil være å øke innsatsen, - og forpliktelsene- til å samarbeide om felles pasienter, brukere og pårørende fremover. Det faglige samarbeidet skal ikke være avhengig av hvor og hvordan tjenestene er organisert.

I tiden som kommer vil det være behov for å sikre tilstrekkelig personellressurser i helsetjenestene. En viktig strategi er å se på ny oppgavefordeling og styrke innsatsen gjennom samhandling med andre yrkesgrupper og servicefunksjoner enn de vi tradisjonelt har samhandlet med. Frivillige innsats skal ikke erstatte fagkompetansen, men kan sikre tilstrekkelig støtte i hverdagen for enkeltbrukere og grupper.

Strategi 2: Utvikle samarbeidet i Helsefelleskapet til beste for befolkningen

Befolkningen er avhengige at spesialisthelsetjenesten og kommunene samarbeider tett om felles pasienter. Det er i overgangene mellom disse tjenestene, det avdekkes størst svikt. Strategien vil være å styrke samhandlingen i Helsefelleskapet Østfold om gode pasientforløp på alle fagområder. Sykehusets planer og kommunens planer må avstemmes, slik at ansvars- og oppgavefordelingen er tydelig. En må forhindre at pasienter «faller mellom to stoler». I tillegg vil utvikling av felles digitale løsninger effektivisere og øke kvaliteten på informasjonsflyten.

Strategi 3: Øke tjenestemottakernes og pårørendes deltakelse i utforming av tjenestene etter prinsippet «hva er viktig for deg?»

Pasienter, brukere og pårørende må få større mulighet til å påvirke sin hverdag og mestre egne liv, og det er de som avgjør om tjenestene oppleves helhetlige, koordinerte og sammenhengende i alle livsfaser. Ved å aktivt

søke «hva er viktig for deg» overfor pasient og pårørende vil det enklere medføre en tilrettelagt og helhetlig tjeneste for den enkelte, som treffer det pasient og pårørende trenger. Fagpersoner kan ha en formening om hva den enkelte trenger. Hvert menneske har imidlertid ulikt syn på hva som gir god livskvalitet. Dette skal vi lytte til og på den måten i større grad gi tjenester som møter dette behovet og ikke tjenester som støtter opp under behov som ikke er viktig for pasienten og deres pårørende.

Strategi 4: Innføre modellen «Livslange tjenester»

For å sikre forutsigbarhet for målgruppen utviklingshemmede og andre med tilsvarende kognitive funksjonsnedsettelse, samt deres familier, skal verktøyet «Livslange tjenester» tas i bruk. Målet er å sikre forutsigbarhet ved å klargjøre forventninger om kommunens tjenestetilbud gjennom ulike livsfaser. Tjenestene skal være individuelt tilpasset med utgangspunkt i den enkeltes ressurser og potensiale for egenmestring, uavhengig av alder, kjønn, grad av kognitiv funksjonsnedsettelse, boligsituasjon og årsak til hjelpebehov. God informasjon og god planlegging gjennom livet, samt et kontaktpunkt for koordinering skaper trygghet. Målet er at familiene ikke skal oppleve å kjempe, men at kommunen er i forkant med informasjon og tilrettelegging.

Kvalitet i behandling og oppfølging

Mål 6: Kvalitet i alt vi gjør

Strategier	Sikre forsvarlige helse- og omsorgstjenester, god behandling og riktig medisinsk oppfølging	Sikre brukerfokus i kvalitetsarbeidet	Rett kompetanse og oppgavefordeling
------------	---	---------------------------------------	-------------------------------------

Forankring

Kunnskapsgrunnlaget viser til at lover, forskrifter og garantier skal sikre kvalitet i helse- og omsorgstjenestene. Flere reformer har også forpliktet øvrige kommunalområder og politisk ledelse til å bidra slik at befolkningen opplever kvalitet i de kommunale tjenestetilbudene.

Med nye rettigheter gjennom lov og forskrifter for pasienter, brukere og pårørende, - er det ikke bare opp til kommunen selv å definere hva som er god kvalitet, - det er de som «har skoen på som kan si hvor den trykker». Opplevd kvalitet skal dermed være rettesnor når kvaliteten skal vurderes, og det blir viktig å samstemme forventninger og kvalitetsmål.

Innhold og betydning

Helse- og omsorgstjenestene har over tid hatt mål om kontinuerlig forbedring, og satt kvalitetsmål for tjenestene. Gjennom samfunnsutvikling og rettighetslovgivningen har behovet for å arbeide med kvaliteten økt. Det kan gjelde internkontroll med retningslinjer og system for å kunne varsle og håndtere avvik. Det er utviklet verktøy og kvalitetsindikatorer som kan si noe om hvor tilgjengelige tjenestene er, hvilke ressurser som finnes og hva som kjennetegner gode tjenester og pasientforløp.

Gjennom brukerundersøkelser får kommunen pekepinn på hvordan pasienter, brukere og pårørende opplever kvaliteten. Politisk nivå får innsikt gjennom kontinuerlig rapportering. For å nå målet om Kvalitet i alt vi gjør, må vi for det første definere hvordan vi skal kunne måle kvaliteten på tjenestene og deretter analysere det vi måler. Vi må videre identifisere områder vi kan bli bedre på, - og utrede hva som bør gjøres.

Strategi 1: Sikre forsvarlige helse- og omsorgstjenester, god behandling og riktig medisinsk oppfølging

Skal vi kunne sørge for gode helse- og omsorgstjenester, god behandling og riktig medisinsk oppfølging, er det avgjørende at ansatte har rett kompetanse. Kompetansebehovet endrer seg i takt med nye sykdomsbilder knyttet til økende antall eldre, kroniske lidelser, rus og psykisk sykdom og folkehelseutfordringer – i tillegg til forskyvning av ansvar og oppgaver fra spesialisthelsetjenesten til kommunen.

Vi må være forberedt på endringer og arbeide strategisk med kompetanseheving. Dette krever igjen evne til omstilling og god ledelse på alle nivåer. Vi må tenke nytt når det gjelder oppgavene, og knytte til oss ny fagkompetanse og servicefunksjoner.

Kommunalavdeling Helse og mestring har etablert et eget fag- og kompetanseforum som arbeider systematisk med fag- og kvalitetsutvikling. Utvalget skal gi innspill og bidra til å utvikle kvalitet, kompetanse og opplæring i kommunalavdelingen etter lover, forskrifter, nasjonale retningslinjer og satsingsområder. Målet i planperioden er å bidra til at kommunalavdelingens overordnede arbeid på dette området blir planlagt, gjennomført, evaluert og korrigert.

Klinisk etikk- komité (KEK) er et tverrfaglig sammensatt faglig forum for drøfting av faglig-etiske utfordringer i kommunalavdelingen Helse og mestring. KEK kan bistå til en bredere drøfting av utfordrende verdspørsmål gjennom en tverrfaglig systematisk drøfting. Komiteen kan bistå slik at partene, om mulig, får drøftet saken i fellesskap, og på forespørsel være et rådgivende organ.

Strategi 2: Sikre brukerfokus i kvalitetsarbeidet

I kvalitetsarbeidet må vi spille på lag med pasienter, brukere og pårørende for å oppnå reelle forbedringer. Vi er avhengig av å sette brukermedvirkningen i system. Ønsker vi at brukerne skal være aktive og ta regien i eget liv, må vi ha gode informasjonskanaler og enkle kommunikasjonsveier, - slik det fremkommer i innbyggerundersøkelser. En vei mot dette målet er å etablere en digital portal slik at den enkelte kan følge status i søknadsprosesser, saksbehandling og vedtak.

Strategi 3: Rett kompetanse og oppgavefordeling

Rett fordeling av oppgaver mellom kompetansegrupper anses å være en av løsningene på fremtidens ressursmangel. Mangel på ulike kompetanser vil øke med årene, og dette krever en nøye gjennomgang av hvilken

kompetanse som er nødvendig for de ulike oppgavene. Flere kompetansegrupper vil være aktuelle og riktige og trekke inn i kommunal helsetjeneste. Det er mange oppgaver som i dag utføres av helsepersonell, som ved riktig organisering kunne vært utført av andre yrkesgrupper. Dette krever ny organisering, struktur og tilvenning, og vil være en viktig strategi i Halden kommune for å sikre god ressursutnyttelse.

Riktig oppgavefordeling gir mer tid til pasientkontakt for helsepersonell og bidrar til rett kompetanse ved overføring av oppgaver mellom ulike kompetansegrupper. De forskjellige helsepersonellgruppene har ulike forutsetninger for å utføre oppgavene og har ervervet ulik kompetanse gjennom utdanning, kursing eller opplæring på arbeidsplass. Det anses å foreligge et potensiale ved en mer systematisk kvalifisering av personell til å utføre ulike oppgaver.

Oppgavefordeling og samarbeid mellom kommune- og spesialisthelsetjenesten blir enda viktigere fremover. Det er nødvendig å se på nye grep og løsninger spesielt innen teknologi, forskning, innovasjon og samhandling for å løse utfordringsbilde.

God ressursutnyttelse og bærekraftig tjenesteproduksjon

Mål 7: God ressursutnyttelse og bærekraftig tjenesteproduksjon

Strategier	Det digitale førstevalget	Flere gruppetilbud	Gode pasientforløp	Tjenester i hjemmet så lenge som mulig
------------	---------------------------	--------------------	--------------------	--

Forankring

Frem mot 2034 vil befolknings sammensetningen endres vesentlig. Det blir flere eldre, og selv om vi når målsetningen om aktive og friskere eldre, vil det bli vesentlig flere eldre med behov for tjenester. I tillegg vil en større andel av befolkningen trenge bistand for å leve med sykdom ettersom medisinske fremskritt gjøres.

Personer med nedsatt funksjonsevne, herunder personer med utviklingshemming, skal sikres en god livskvalitet og det stilles stadig større krav til kommunale helsetjenester. Tilgangen på helsepersonell og ressurser for øvrig vil ikke gi tilstrekkelig grunnlag for å gi tjenester slik vi gir dem i dag. Vi må klare mer for mindre. Vi må klare mer for mindre slik at vi har tilgjengelige ressurser når personer blir syke, trenger behandling, trenger bistand for å mestre livet eller det kommer en ny innbygger som skal ha tilrettelegging og praktisk bistand for å mestre hverdagen.

Innbyggerundersøkelsen viser at innbyggerne forventer at vi er der som et sikkerhetsnett når sykdommen rammer eller alderdommen tilsier behov for hjelp. Det slående i innbyggerundersøkelsen er de enkle forventningene. Folk vil bo og klare seg selv så lenge som overhodet mulig. De vil ha hjelp til å klare det. Dette innebærer at kommunen må ha gode ambulante tjenester i hjemmet og riktig hjelpemidler for å gi trygghet og mestring. Hjelpemidler kan være digitale eller manuelle.

Kommunens forvalter innbyggernes innbetalte skatt. Innbyggerne forventer da at ressursene utnyttes godt og riktig, og at kommunen er der når behovet oppstår. Dette fordrer god ressursutnyttelse og bærekraftig tjenesteproduksjon.

Innhold og betydning

Den fremtidige utviklingen i helse- og omsorgstjenestene i Halden skal kjennetegnet av at det vil være kommunens ambulante tjenester som i første rekke skal håndtere det økte antallet pasienter og oppdrag som vil komme i årene fremover. Det vil kreve riktig antall og godt fungerende behandlingsplasser og avlastningsplasser. De tradisjonelle langtidsplassene ved sykehjemmene vil i første rekke bygges opp rundt mennesker som ikke er i stand til å mestre egen hverdag i eget hjem, og hvor det er uforsvarlig å fortsatt bo hjemme. Langtidsplasser sykehjem må også være godt tilrettelagt for personer med demens, da dette er en gruppe som vil øke i årene fremover. Det jobbes mot å ha en systematisk og samlet fagkompetanse rundt personer med demens.

Strategi 1: Det digitale førstevalget

For å få god effekt av digitale løsninger må vi trene oss på å alltid vurdere digitale løsninger først. Vi må spørre: «Kan denne problemstillingen løses ved digitale løsninger»? «Kan mestring av oppgaven oppnås ved en digital bistand»? «Hva må til for at digital løsning kan fungere i dette tilfelle»?

Riktig bruk av digitale løsninger skal gi mestring og trygghet. Dette krever god informasjon, opplæring og hensiktsmessighet i valgene som gjøres. Det krever også mot til å prøve.

Strategi 2: Flere gruppetilbud

Utvidet bruk av gruppetilbud sikrer økt utnyttelse av tilgjengelige ressurser og er med på å gi tilhørighet og bidrar til sosiale arenaer.

Strategi 3: Gode pasientforløp

Halden kommune har deltatt i prosjekt gode pasientforløp i samarbeid med sykehuset Østfold. Dette har medført en gjennomgang og effektivisering av pasientflyten mellom sykehus og kommunen. Pasienter har kunnet reise hjem til kommunen, enten via en behandlingsplass på Helsehuset eller dirkete hjem med hjemmesykepleie, uten unødig overliggerdøgn på sykehuset. Modellen har hatt så god effekt at den ønskes videreført og videreutviklet for hele/ alle pasient – og brukerforløp i kommunen.

Strategi 4: Tjenester i hjemmet så lenge som mulig

For å kunne bo hjemme så lenge som mulig må bistanden i hjemmet være tilpasset og fungerende for at trygghet og mestring kan oppnås.

En attraktiv arbeidsplass

Mål 8: Vi skal være en attraktiv arbeidsplass

Strategier	Faste ansatte i hele stillinger	Inkluderende og helsefremmende arbeidsmiljø	Kompetanse skal verdsettes og etterstrebes	Omdømmebygging
------------	---------------------------------	---	--	----------------

Forankring

Å være en attraktiv arbeidsplass har stor betydning for bosetting og befolkningsvekst i kommunen. Det er lagt stor vekt på attraktivitet i kommuneplanens samfunnsdel 2018-2050 hvor et av målene for planperioden er å være en attraktiv kommune basert på bærekraftig utvikling. Næring- og sysselsettingsplan for Halden kommune 2021-2025 har utarbeidet fem tiltak for aktivt jobbe for å bli en mer attraktiv kommune.

Regjeringen deler hvert år ut Attraktiv by-prisen og Halden kommune har som mål å bli nominert til denne prisen.

Innbyggerundersøkelsen viser til at flere innbyggere er opptatt av serviceinnstilling og gode holdninger hos de ansatte – noe som igjen gjenspeiles i kommunen sitt omdømme.

Flere av FNs bærekraftsmål er forankret i tiltakene for å oppnå en attraktiv arbeidsplass. En attraktiv arbeidsplass som sikrer et inkluderende arbeidsmiljø, bidrar til oppfyllelse av FNs bærekraftsmål 10 «Mindre ulikhet». Heltidssatsningen er et ledd i å nå FNs bærekraftsmål 5 "likestilling mellom kjønnene". Videre utfordrer FNs bærekraftsmål 11, 12 og 13 oss til å tenke langsiktig både i bruk av menneskelige ressurser og naturressurser.

Innhold og betydning

En attraktiv arbeidsplass vil tiltrekke søkere og få ansatte til å bli, samtidig som man bygger omdømme for kommunen. Den demografiske utviklingen tilsier at det vil bli større etterspørsel etter helse- og omsorgstjenester og dermed mer utfordrende å rekruttere helsepersonell med nødvendig kompetanse. Innovasjon er en forutsetning for å løse de utfordringer kommunen står ovenfor. Ansatte er den viktigste ressursen og tjenestens ansikt utad mot de ulike brukergruppene. Gode arbeidsvilkår, inkluderende arbeidsmiljø og mulighet for kompetanseheving er viktig for å sikre dette. Samtidig skal samfunnsoppdraget og tjenester leveres til det beste for brukeren.

Strategi 1: Faste ansatte i hele stillinger

Heltidskultur vil gjøre kommunen mer attraktiv som arbeidsgiver, styrke rekrutteringen og bidra til stabile ansatte. Heltid har stor betydning for kvaliteten på tjenestene som skal ytes, tilgangen på kompetanse for arbeidsgiverne og at ansatte har trygge og forutsigbare arbeidsforhold med mulighet til å forsørge seg selv. Heltidssatsningen vil være med på å gi gode og stabile arbeidsplasser, kontinuitet for tjenesten og færre ansatte for den enkelte leder å følge opp.

Strategi 2: Et inkluderende og helsefremmende arbeidsmiljø

En arbeidsplass skal bidra til et godt arbeidsmiljø gjennom medvirkning og medbestemmelse som er sentrale virkemidler for å oppfylle arbeidsmiljølovens krav til et fullt forsvarlig arbeidsmiljø. Et godt arbeidsmiljø hvor ansatte er stolt av arbeidet sitt og yter det lille ekstra bidrar til økt trivsel og lavere sykefravær. Inkluderende arbeidsplasser som fremmer mangfold, likestilling og likebehandling blant ansatte gir bedre tjenester til brukerne og bidrar til en attraktiv arbeidsplass. Arbeidsmiljøet handler også om god arbeidslyst og er en viktig motivasjonsfaktor for at ansatte blir i jobben.

Strategi 3: Tilstrekkelig med ressurser og kompetanse skal verdsettes og etterstrebes

Halden kommune har utfordringer med å sikre tilstrekkelig kvalifisert personell i helse- og omsorgstjenesten. Framskrivninger viser samtidig at det er et stort og udekket behov for helsepersonell i fremtiden. Den fremskrevne mangelen må møtes med ulike virkemidler. Kompetanseheving gjennom utdanning og fagutvikling er med på å sikre tilstrekkelig, kompetent og stabil bemanning. Mulighet for utvikling, tilgang til faglig fora og faglig støtte vil gi personlig vekst, økt interesse for arbeidet og derved økt kvalitet på tjenestene.

Strategi 4: Omdømmebygging

En bevisst strategi for omdømmebygging handler om identifisering av hvilke verdier kommunen står for og at verdiene må ligge til grunn ved oppfølging og utvikling av tjenesten. En kommune med godt omdømme øker attraktiviteten som bo- og arbeidskommune. Omdømmebygging handler også om bærekraft og stadig flere innbyggere kommer til å forvente og kreve at det gjøres tiltak i kommunen for at den skal bli mer bærekraftig. En attraktiv arbeidsplass er avhengig av trepartssamarbeidet som danner grunnlag for et mer utvidet partssamarbeid til beste for kommunens innbyggere med den hensikt å gjøre kommunen til en bedre plass å bo og arbeide i.

Kommunen bør synliggjøre seg som en god og attraktiv arbeidsgiver ved å bygge omdømme. Godt omdømme bidrar internt til å gjøre medarbeiderne trygge og bedrer trivselen. Et godt omdømme handler også klima og miljø og at ansatte og innbyggere er kjent med miljøprofilen til kommunen.